

HET GELUKKIGSTE JAAR VAN „OUWE RUURD”

DE ZON, DIE DEN HEELEN DAG ACHTER nevels is schuil gegaan, komt plotseling onder den nazang te voorschijn, en valt door de hooge kerkeramen naar binnen, waar ze fleur en leven brengt.

't Is nu plotseling weer de bonte kleurigheid, beneden, waar de vrouwen zitten; en zelfs het stemmige kerkezwart der mannen, op de gaanderij, krijgt meer teekening en accent, al blijven zij somber afsteken tegen de gedurfde combinaties der vrouwe-bauwen, en rijglieven, die aan een palet doen denken.

Na het „Amen” volgt niet direkt daarop het gewone klompengestommel van iederen Zondag.

Allen weten het, ook zonder het orgel, dat direkt invalt. Op Nieuwjaarsdag moet dominé toegezongen worden. En 't is niet alleen gewoonte: hun stemmen klinken warm en echt, als ze het „Dat 's Heeren zegen op u daal” inzetten.

Voor heel velen is het werkelijk een gebed voor den predikant en zijn gezin in 't nieuwe jaar.

Ze mogen hem. Dominé begrijpt hen, kent hen in hun eigenaardigheden en gewoonten, weet hun nooden. Nee, ze hebben een bovenst besten prediker getroffen.

Dominé heeft gedankt, en daalt de hooge preekstoeltrap af — langzaam, dicht achter elkaar aan schuifelend, gaan de kerkgangers naar buiten, waar in het nauwe steegje vele handen gedrukt worden, begeleid door een sober: „Veul 'eil en zegen, 'oor!”

De straatjes, die onder kerktijd zoo stil en verlaten lagen, worden nu eensklaps weer bevolkt en druk. Veel vaders, breede, zwaargebouwde kerels, die hun wijdgebroekte beenen met groote maai-passen neerzetten, aan hun hand de bontgekleurde kinderen, die trots, met korte, driftige pasjes naast vader voortgaan.

Het gebeurt zoo zelden, dat hij thuis is, maar met de feestdagen, met Kerstmis en Oud en Nieuw, dan komen ze allen naar huis, ook zij, die op de groote vaart, en de Noordzeevisscherij waren.

Het kerkplein is even vol vroolijk leven en bewegen, de menschen uit de groote kerk passeeren hen; sommigen verdwijnen door de smalle zijsteegjes, naar de warme, gezellige huisjes, waarvan de schoorsteen al verwelkomend rookt. Anderen moeten verderop, naar havenbuurt en „Kets.”

Het is heelemaal opgeklaard nu.

De zon geeft alles een ander aanzien.

Vanmorgen, toen ze naar de kerk togingen, was het heilig over de zee, was de vuurtoren nauwelijks te onderscheiden. Nu zijn Volendam en Monnikendam duidelijk zichtbaar, aan den overkant van het rustige water.

Bij de haven blijft men nog even napraten. Dan verdwijnen ook de laatsten naar binnen, waar de geur van opgewarmde olieballen hen al bij de deur tegemoet komt, vermengd met de pittige, weldoende lucht van versch-gezette koffie.

De kerkeraad is met den dominé mee naar de pastorie gegaan.

's Zondags doen ze dat altijd na den avonddienst, om gezellig in een grooten kring, genietend van een goede sigaar en een kopje thee, wat na te praten over de preek, — om geleidelijk af te dwalen naar andere punten, waarover ze gelezen hebben, of naar vraagstukken waarmee ze wat zitten.

Maar nu, op Nieuwjaarsdag, moeten ze meteen

mevrouw ook veel heil en zegen wenschen, en vanavond is er geen kerk.

Trouwens straks, na het eten, komen geleidelijk allen, die meelevens, met hun wenschen naar de pastorie, die den heelen dag ongewoon druk bevolkt zal zijn.

Mevrouw heeft er al op gerekend, gisteren, toen ze 't beslag voor de appelbollen en appelbeignets maakte. Ze zal heel wat proevers krijgen!

En beiden hebben voor elk een passend woord.

Tot de eersten, die 's middags komen opdagen, behoort ook ouwe Ruurd; ondanks zijn twee en tachtig jaren nog kras en helder van geest, een frissche, oude baas; 't stroeve zeemansgelaat tusschen de lijst van grijze bakkebaardjes is door de jaren verzacht.

Men luistert altijd graag naar hem. Zijn lange leven heeft hem rijk aan ervaringen en wijsheid gemaakt.

Vaak illustreert hij zijn betoog, want dat wordt het, wanneer hij eenmaal op zijn praatstoel zit, met toepasselijke versregels uit Tollens, Beets of Ten Kate, die hij in zijn jongelingsverenigingstijd geleerd heeft, en die in zijn stalen geheugen vastgegrift gebleven zijn.

Hij is wat stil vandaag. Nadenkend bekijkt hij zijn sigaar, waaraan hij af en toe een bedachtzaam kort trekje doet, tot even het vuur weer door de asch gloort.

Hij schudt bij wijze van instemming op een gezegde zijn grijze hoofd eens op en neer, maar zwijgt weer.

„Ja Ruurd, man,” zegt dominé, wien zijn stilheid opgevallen is, „de Heere heeft het wonderwel met je gemaakt in 't afgeloopen jaar. Dat je nou weer zoo heelemaal hersteld bent, en je goed voelt. Ik had niet durven denken, dat je weer zoo heelemaal de oude zou worden. Maar met dat al is 't afgeloopen jaar vol zorg en moeilijkheden, en ook vol lijden voor je geweest. Ik hoop, dat dit nieuwe gelukkiger voor je zal zijn...”

„Och dominé, dat zeg-ie nou. En je meent het goed, dat weet ik, maar je weet toch ook wel, dat een rustig jaar, zoo zonder zorgen en tegenspoed, nog geen geluk brengt. Dat weten we allemaal wel, zooas we hier zitten. Maar ik dacht er gisteravond nog over na, onder je oudejaarspreek, dat ik eigenlijk nooit gelukkiger jaar gekend heb, dan toen ik drie kinderen in één jaar tijds verloor, nou vijf en dertig jaar geleden.

„Ik houd veel van al m'n kinderen, maar 't waren de drie, die me 't liefst waren!

„Ja, ik zie de broeders wat vreemd kijken. Maar toch is het zoo. 'k Zal 't je vertellen.

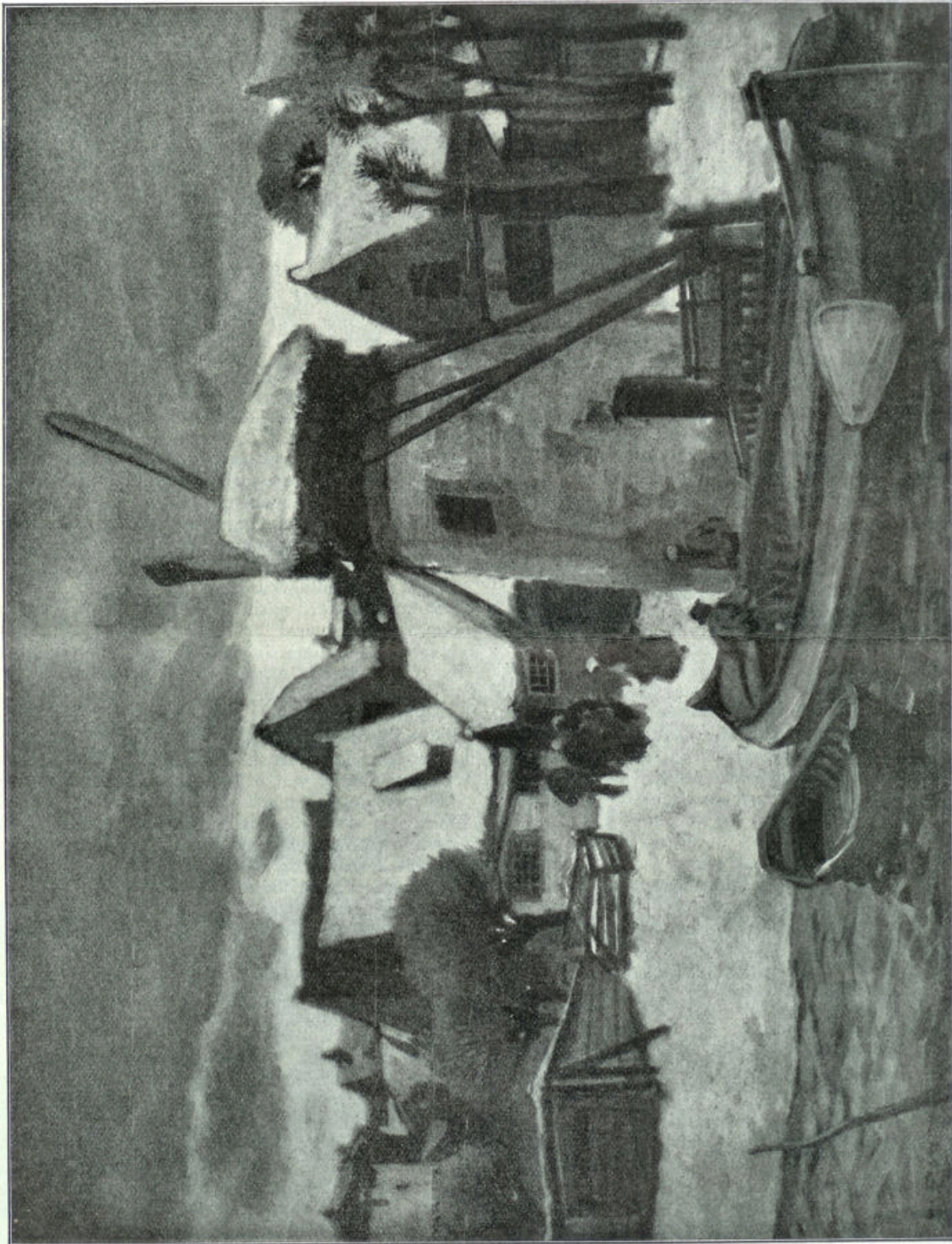
„Jan was de eerste die ging.

„M'n oudste. Hij sloeg voor m'n oogen door een stortzee over boord, zonder dat ik hem redden kon. Dat was in '99; bar noodweer, midden in den nacht. Ik heb d'r veel van geweten. 't Was m'n zorgenkind, een ruwe kerel, met veel wilde haren, die me veul verdriet gedaan had ook — maar hoe gaat het, hoe meer je met een kind tobt en sukkel, hoe meer je 'r van gaat houden. We hebben z'n lijk niet eens terug kunnen vinden. Ook nooit gehoord, dat het ergens aangespoeld is. Ik zag d'r bar tegenop om thuis te komen. M'n vrouw was ook zoo gek op dat jong.

„En daar kom ik thuis, en daar ligt me de jongste, een meisje, ons speelpopje zoo gezegd, een knap aanhalig deerntje, op sterven. Diphtheritis. Ze heb me nog herkend. Maar meer ook niet.

„Ja, dan gaat er wat in je leven, zulke dagen. En dan nog de angst d'r bij veur de vrouw, die maar stil voor zich uit zat te staren, met van die groote, gevaarlijke oogen, dat we bang werden voor d'r verstand.

„Toen heb ik een donkeren tijd gehad. Ik zag maar

EEN ECHT NEDERLANDSCH DORP

Naar een schilderij van Prof. L. Dill

geen licht, en 'k most maar denken aan 't Schriftwoord: „Rondom Zijn troon zijn wolken en donkerheid.” Ik mokte, en vond God onrechtvaardig. Ik was een zondaar als ieder ander, maar ik wist toch ook van jongsaf, dat ik Zijn kind was. Ik leefde, vertrouwend op Hem. En toch die slag! Ik ben nooit zoo met tegenzin en ongerustheid weer aan boord gegaan as toen. Die angst om m'n vrouw, om d'r alleen te laten met de kinders.

„Maar 't leek goed te gaan. Toen 'k van de reis terugkwam, was ze akelig stil, maar verders ging het wel . . . Ik docht ze komt het te boven met de tijd.

„Maar vleesch en bloed kunnen mekaar niet missen. Ze tobde meer dan wij wel zagen. Dat verlies had haar geknauwd en ze werd sukkelend.

„'t Huis was ontsmet. Maar de tweede van onderen af, ook een meisje, schijnt het al te pakken gehad te hebben van d'r zusje. Zij stierf toen ik op zee was. 'k Heb d'r niet meer gezien. Toen ik terugkwam, was ze begraven. Ja, je hadt toen nog geen radio of zoo, zooas tegenwoordig, om je op te roepen!

„Ze heette naar m'n moeder. Ik weet niet van wie van de drie ik 't meeste hield. 'k Geloof wel van haar. Ze aardde zoo naar mijn moeder.

„M'n vrouw is d'r nooit meer bovenop gekomen, is nooit weer de ouwe geworden.

„En toch is dát m'n mooiste jaar geweest. Bij de eerste twee slagen probeerde ik nog in eigen kracht te staan. Bij de derde beproeving ging het niet meer. . . . Toen was ik lam geslagen. Nooit sindsdien heb ik meer zóó dicht bij God geleefd en zoo afhankelijk, als toen. Nooit ben ik zóó gesterkt geweest door het geloof.

„De broeders weten, dat 't geen roem is, geen eigen lof, maar ik weet me geborgen, ik weet waar 'k heenga als God me oproept, maar ik kan soms nou nog, op m'n ouwe dag, nou alles verstillend en rustig worden in in me, met heimwee terugdenken aan dien tijd van geloofsgemeenschap met God, toen, toen ik, naar het vleesch gesproken, er 't ergst aan toe was, 't diepst in den afgrond geworpen was.

„Nee, wat dat betreft. . . . Zoodat ik maar zeggen wou, dominé, dat je nog altijd geen voorspoed en zonneschijn noodig hebt, om gelukkig te zijn. Ik heb 't ook in 't afgeloopen jaar, in mijn ziekte, weer ervaren . . . Geluk is toch alleen maar . . . dicht bij God te leven . . . En . . . je mot es gauw over Job preeken, dominé!”

G. J. PEELN

VAN ONS

Over 't water op de weiden,
Waar de schaduw scherp en net
Van het licht is afgescheiden,

Blijft mijn aandacht even dralen.

Jacqueline van der Waals.

HET IS MAAR EEN FOTO, DIE HIER VOOR me ligt. Och nee, fotografeeren is ook niet ieders werk — maar die het doet, die doét het niet. Hij kijkt en stelt en kijkt nog eens en ver stelt, tot hij denkt, dat het goed is. Hij wacht soms even op de gunst van het licht en met een klik is 't gebeurd. Dan ontwikkelen; de donkere kamer in: daar komt hij op. Fixeeren, spoelen, drogen: 't is klaar. Of anders en veel makkelijker: het negatief naar een fotograaf brengen . . .

De kiek is mooi uitgevallen: die koeien in 't water — die rivier tusschen de dijken . . . Uiterwaarden, die blank staan, waarin de beesten een „bad” nemen. Boomen: een Hollandsch landschap. Nu wil ik de foto vergeten.

Maar ik kan me begrijpen, dat iemand die koeien en hun omgeving „nemen” wou. Zooals ik me begrijpen kan, dat een schilder hier ergens op een droog plekje zijn ezels zet en hetzelfde op het doek brengt. Een Nederlandsch schilder zeker. Want die koeien, dat water, die boomen, die hemel — het is allemaal van ons. Het landschap in de vier jaargetijden heeft bekoring voor onze penseelkunstenaars. Het geeft stemming. Het is intiem en rustiek. Teer. In den polder zijn we thuis. Aan den oever van de rivier. De boerenhofstee en het schip kennen we. We verlangen naar buiten. Zelfs als we buiten wonen. Boeren en schippers, dat zijn onze mannen.

Er is een tijd geweest, toen de schilder er niet aan dacht, om aan iets dergelijks zijn aandacht te geven. In de negentiende eeuw, den tijd van de romantiek, moest een schilderij lijken op een roman of novelle. Moest ze althans de fantasie bewegen. Een fragment uit episch werk bood de stoffe, als men toen zei. En een dichter maakte een vers „naar aanleiding van” een schilderstuk.

Maar ook is nog uit onze gouden eeuw penseelkunst bewaard gebleven, waarbij het landschap „bedorven” wordt door de menschen, die er gebaren. Lees — als je van kunstbeschouwing houdt, dat mooie hoofdstuk eens over landschapskunst, in het nog veel te weinig bekende prachtboek van Herman Hana: Het schouwtooneel der schilderkunst.

De natuur werd mishandeld door den schilder zooals door den schrijver.

Natuurbeeldingen in romans zijn dikwijls niet meer dan onbeduidende praatjes over de natuur.

Als Cremer de komst der lente vertelt in een zijner novellen, zien we niets. Geen enkele lenteïmpressie schijnt hij ondergaan te hebben. Het jonge groen laat hij praten; dat moet het maar zeggen, hoe mooi het wordt en dat er wat nieuws is gekomen.

En zoo moest een schilderij wat te redeneeren geven. Als te een stuk historie vertoonde, dan was ze de moeite van het bekijken waard. Potgieter nam het eigenlijk Rembrandt kwalijk, dat deze de bekende gebeurtenis „Vondel in de Burgemeesterskamer,” waar Alberdingk Thijm over had geschreven, vergeten had op het doek te schilderen. Een schilderij moest menschen laten zien; het leven van gezin en andere groep; druk gebaar, de geste. Dat maakte haar mooi. Daar kon een auteur wat over schrijven. Zoo kon men elkaar dienen. De schilder den schrijver en de schrijver den schilder.

Een schilderstuk, waarop de inneming van Den Briel was te zien, inspireerde — zullen we maar zeggen — een dichter tot een lange verzénrij, die de Watergeuzen liet werken met den mast.

Zoo kunnen we begrijpen, dat men verlegen werd met Jozef Israëls, toen deze van richting veranderde. Hij was de schilder van het visschersleven, van de zee en het strand. En nu was hem de zee niet langer de watervlakte, spiegelglad of gegolfd, waarboven onze vlootvoogden den bezem in den mast bonden, ten teken, dat ze, naar Potgieters woord, die zee „hadden schoongeveegd van gespuis.” Nu dook niet in de fantasie van den schilder uit die zee op voor den zooveelsten keer de Hollandsche liebaart met den admiraalsstaf in den sterken poot en met de sleutels van de Sont